

לע"נ מרת עליזה ב"ר שמחה
(סאלי) פלס ע"ה, נלב"ע כ"ז חשוון

לע"נ מרת דבורה ב"ר יששכר
אליהו בוטניויר ע"ה, נלב"ע כ"ט חשוון

נר לשולחן שבת

פרשת חיי שרה

גליון 764 תשפ"ב

בכל עניני העלון
נתנאל רוזנבלית
0556764501
ner4499@gmail.com

"והאיש משתאה לה מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו". (כ"ד כ"א)
דבר מופלא הוא: לפעמים גם השתדלות מרובה בשידוכים לא מועילה. זיווג שנראה מתאים מאד לא יוצא אל הפועל. ולעיתים גם כלילי המעלות מתקשים בשידוכים ואילו אנשים פשוטים מוצאים זיווגם בנקל, כפי שאמר הרב מבריסק שאנו רואים שהשתדלות אינה מועילה כל כך לשידוך והיא לא באה אלא להרגיע את הנפש והשידוך עצמו ממציאים משמים לאדם כמציאה בבוא הזמן.
(טעם ודעת" חיי שרה)

תלמיד חכם אחד נכנס אל המשגיח הגה"צ רבי נתן ווכטפויגל לביקור. רבי נתן החל לדרוש בשלום בתו וחתנו של אותו תלמיד חכם. המשגיח הראה התעניינות יתירה בשלום ובמעשיהם, עד שהלה שאלו, האם החתן שלי בא להתלונן אצלכם, נראה לי שברוך ה' הכל כשורה אצלם...
להפתעתו ענה לו רבי נתן: "אני הייתי השדכן שלהם, להציע שידוך זה לא סתם לתת שם, להציע וזהו. הסבא מקלם היה צם תעניות עבור שידוך שהציע, שזיווגם יעלה יפה. שדכן זו אחריות! גם אני דורש בשלום וטובתם.
התלמיד חכם הזה נשתומם עד מאד, הוציא מאה דולר מכיסו ונתנם לרבי נתן באומרו: "על שדכן כזה לא שילמתי עדיין..."
(ליקוטי שיחות)

חמד אברהם אבינו את מערת המכפלה - כשרדף אחר בן הבקר... נכנס אחריו במערה, וראה שם אדם וחוה ונרות דולקים". (פרד"א)
"ופגעו לי בעפרון... ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו". (כ"ג ג)
סמוך לבית הכנסת העתיק של העיר חלב ישנה מערת קבורה מתקופת התנאים בה קבורים גאוני וצדיקי ארם צובה.
הגאון רבי יעקב דוויק - רבה של חלב - השתוקק מאד להקבר במערה זו, ביותר גבר חפצו זה עם פטירת חברו, הגאון רבי ישעיה דיין שנקבר שם. אך למעשה המערה היתה מלאה כמעט לגמרי ולא נותרו בה אלא מקומות ספורים בלבד.
באחד מהם החזיק גביר מעשירי חלב. רבי יעקב דיבר על ליבו שימכור לו את מקום הקבר, וכי הוא מוכן לשלם ככל אשר יושת עליו, אך הגביר סירב בתקיפות.
רבי יעקב דוויק נפטר ביום שבת קודש. רצה ה' ובאותה השבת נפטר גם הגביר בעל הקבר, הגביר שהה מחוץ לחלב להרגל מסחרו, ומפני חוק הממשלה אסרו על בניו להכניס את ארונו לעיר מחשש מגיפות, לכך קברו את הגביר בעיר בה נפטר.
קמו רבני חלב ועשו מעשה, וקברו את רבי יעקב במערה במקום אשר חפץ בו בחייו. באותו הלילה, ליל מוצאי שבת בא הנפטר הגדול בחלום לחברו הגאון רבי אליהו חמווי, ואמר לו כי מן השמים הסכימו לכך.
(הקדמה ל"שארית יעקב")

בשו"ת "אמרי נועם" יש קובץ חידושי תורה של שני הידידים בשם: "ידי עשתה זאת" - ראשי תיבות - ישעיה דיין, יעקב דוויק! (עיי"ש)

"ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה". (כ"ג ב)

היכן מסוכן לערוך חתונה?

להיות כי הנשמה מכרת בכבוד הגוף וכן בבזיונו אחר מותו, בזה נבין ונדע כי גמילות חסד לגוף היא גם גמילות חסד לנשמה ולכוחותיה, כל אחד כפי מקום כבודו על יד בני אדם החיים שהם בעלי גוף ונשמה טהורה בהם. לכן אין לזלזל בכבוד שום מת ובוודאי תלמיד חכם.

עוד זהירו שלא לעשות נישואין בחדר שמת בו תלמיד חכם מזמן קרוב, והמתים יכולים להזיק למי שמזיק להם!
(מעבר יבוק" שפת אמת כ"ו)

כבוד המת: אסור לנהוג קלות ראש בפני המת, כגון שחוק ושיחות בטלות וכדומה. ומטעם זה אין לאכול או לשתות יין ובירה בקרבתו. לא רק האבל אסור בכך אלא אפילו אחרים.
והחמירו גם שלא לעשן סיגריה שם. היו שאסרו אפילו לשתות מים. ב"גשר החיים" כתב: ואין אני רואה להחמיר עד כדי כך, בפרט שצמא, יש לייחס שהשתיה לצורך שמירת המת. (ח"א ה"ג-ד)

"ויברכו את רבקה" (כ"ד ט) מכאן שהמקדש אישה צריך לברך ברכת אירוסין. (מס' כלה, תוס' כתובות ז: אהע"ז ל"ד א' וביאור הגר"א ועיין "ברכי יוסף")
ואם מקדש על ידי שליח, על השליח לברך, דאין ראוי שיברך אלא עושה המצוה. (רמב"ם, טוה) ושם לא היה אלא אליעזר. (ריטב"א)
ויש אומרים שאדם אחר יברך, ולא המקדש או שלוחו. (סמ"ג מ"ח) וסמך לזה שנאמר - "ויברכו", שאליעזר השליח לא היה זה שבירך.
(האלף לך שלמה, "טיב קידושין")

יש להסתפק במקדש על תנאי, אם יכול לברך בשעת הקידושין, דיש לחשוש שמא התנאי לא יתקיים וברכתו תהיה לבטלה.
וכן מצינו שברכו את רבקה רק כשנתקיים התנאי, דהרי משמעות הכתובים שכבר היו קידושין אתמול, בזמן נתנית המתנות, ולכן כשנתקיים התנאי - "וישלחו את רבקה", רק אז הגיע הזמן ל"ויברכו את רבקה".
(המקנה קו"א ל"ד ועיין אוצה"פ שם)
ובשו"ת מהר"ש ענגל כתב שאפשר לברך, ולא נחשב ברכה לבטלה, כיון שבשעת מעשה היה לצורך.
(ח"א ס"ה)

”כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אישה לבני”. (כ”ד ד)

אין השלום מתקיים בין בני הזוג אלא כשמתחננים כל אחד עם הדומה לו. אם ישא אישה פחות מדרגתו יהיה לבו גס עליה, ויגיע לו קלון. ואם האישה יותר ממנו, היא תתגאה עליו, וכל מיניהם יעמדו במריבה וקטטה!

וכבר המשילו חז”ל את המשפחות הדבקות זו עם זו כשהם מתאימות במעלה שווה, לענבי הגפן בענבי הגפן, ואז יהיה השידוך דבר נאה ומתקבל.

(רבינו בחיי)

כשבררו פעם אצל הגאון רבי שמואל רוזובסקי על אחד הבחורים בישיבה לשידוך, שיבחו רבינו מאד. אך היה מי שהחזיק ואמר: ”מה הראיה, הלא הבחור מקורב אל ראש הישיבה?!” כשהגיעו הדברים לאוזניו של רבי שמואל הגיב בשניות: ”נכון, הם צודקים, אבל היא גופא הראיה, למה אני מקרב אותו...”

היה בחור בישיבה שהשידוך שלו התבטל. הוא בא אל רבינו להשיח את ליבו. רבי שמואל חיפש במה לנחמו, והתעניין כיצד התנהלו הפגישות ביניהם, מה היא אמרה וכיצד. כשאמר הבחור שהבחורה בקושי דיברה ועל כל דבר אמרה ”כן, כן”. אמר לו רבינו: ”אם כן, אתה צריך לומר הלל הגדול!”

(”ראש הישיבה”)

היה זה בחודש חשוון שנת תש”כ. הזמינו את מרן הרב מפוניבז’ להשתתף במסיבת אירוסין וכיבודוהו לדרוש בשבחם של החתן והכלה המצויינים, שני הצדדים היו ממיוזעיו.

פתח הרב ואמר: מציינו בפרשת השבוע חיי שרה סיפור מלא איך הלך אליעזר לשדך את רבקה ליצחק. הסיפור נכתב פעמיים - אחת, כשהדברים התרחשו לפי סדר המאורעות. ושנית, כשאליעזר מגולל את הדברים באוזני בתואל ולבן. יש להבין, הרי הפרטים בשתי המהדורות של הסיפור זהים כמעט לחלוטין, לשם מה איפוא כפילות זו?

אלא בנוהג שבעולם, רוב השדכנים רואים הכרח לעצמם לדבר בשתי לשונות. אצל צד החתן מדברים כך ואצל צד הכלה מדברים אחרת... הכל לפי ראות עיניהם ולפי שנדמה להם שבדרך זו יעלה בידם להביא את השידוך לידי גמור טוב.

אליעזר שאפשר לכנותו בתואר אבי השדכנים, הוא דולה ומשקה מתורת רבו בא ללמד אותנו שאין צורך כלל בתכסיסים כאלה ואין לשדכנים לזוז מן האמת, יפה שיחתן של עבדי אבות!

אליעזר כפי שקוראים בפרשה סיפר דברים כהווייתם, שיחזר את השתלשלות המאורעות כפי שהם התרחשו מבלי שיוזקק לייפות ולסדר את סיפורו.

סיים הרב מפוניבז’, מעיד אני בשידוך הנוכחי שנשלם אף הוא ברוחו של אברהם אבינו. אף אחד מהצדדים לא שינה בדיבורו, גם השדכנים לא היו זקוקים לספר מעלות ושבחים שאינם במציאות וכיוצא בזה אלא כמאמרם ”לא כחל ולא שרק ולא פרכוס ויעלת חן”.

(הרב מפוניבז’ ח”ג עמוד עד)

מותר לעשות מסיבת אירוסין בחול המועד ומותר גם לכתוב שטר תנאים.

אמנם, אם הענין נגמר כבר לפני החג והוא כיוון את זמן השמחה לחול המועד, אסור לכתוב תנאים.

(הגהות ”מקור חיים” תקמ”ה ח)

נשאלו פוסקי דורנו: מה הדין בזמננו, שנוהגים עם סיום השידוך או בוורט לכתוב שטר זכרון דברים ובחגיגת האירוסין בשטר התנאים רק כותבים ”כמדובר”, מה יעשו בחול המועד.

הגאון רבי יוסף שלום אלישיב פסק שבמקרה כזה אין לכתוב בחול המועד.

(הביאו הגאון רבי יוסף אפרתי שליט”א בקונטרס ”קול מביאים תודה”) אולם הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך הורה שגם באופן זה מותר לכתוב תנאים, הגם שלא נתחדש בשטר זה דבר, היות שכן הוא המנהג לגמור השידוך על ידי כתיבת שטר תנאים.

(”מבקשי תורה” כ”ג פ - כל הענין מתוך הספר ”אני לדודי” אי”ז)

”ויאכלו וישתו הוא והאנשים אשר עמו”. (כ”ד נ”ד)

נהגו העולם לעשות סעודה באירוסין. אכן היו שהגישו רק כיבוד קל, ”מה שנוהגים לאכול מיני מרקחת בעת כתיבת התנאים”. (משנ”ב בתק”א ט”ז)

ומחלוקת הפוסקים בדבר: יש סוברים שזו סעודת מצוה. (מג”א תמ”ד ט’ א”ר ו) ויש סוברים שאינה נחשבת סעודת מצוה. (פמ”ג תמ”ד ח)

אמנם אם דורשים בה בדברי תורה, או ששרים ומזמרים בה שירות ותשבחות לבורא עולם נחשבת סעודת מצוה. (”חות יאיר” ע)

ויש אומרים שעל ידי ששולח מתנות לכלה באותה שעה נחשבת לסעודת מצוה.

(פמ”ג שם)

רבים העירו שהמשנ”ב סתר עצמו בזה. פעם כתב שנחשבת לסעודת מצוה (תמ”ד כ”ד תט”ו ב), ופעם כתב שלא נחשבת. (רמ”ט א)

”ואם לא הגידו לי ואפנה על ימין או על שמאל”. (כ”ד מ”ט)

מכאן אמר מרן הסטייפלר שאם מציעים שידוך והצד השני אינו מעוניין בשידוך, שלא לבקש מהם יותר. אם הולך - מוטב ויפה, ואם לא - לא ללחוץ! (”ארחות רבנו” א’ שכן כתב בשאלות דרבי חיים דוולוז’ין)

תמה ידידי הרב רבי אריה פינסקי מביתר: אברהם אבינו אומר לאליעזר שאם לא תאבה האישה ללכת אחריו קח לו אישה מבנות ענר, אשכול וממרא. (רש”י כ”ד ח) ואילו כאשר אליעזר אומר זאת לבתואל ולבן שאם אינכם רוצים אפנה על ימין-בנות ישמעאל או על שמאל-בנות לוט. (רש”י שם מ”ט) יש להבין, מפני מה אליעזר משנה ולא אומר להם את שאמר לו אברהם? (”נר”)

”ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא ...” (כ”ד ס”ג)

ממתנים לעשות החופה עד שיתאספו הקהל בבית הכנסת מבעוד יום, שבלילה כל איש בביתו, והמנהג פשוט שעושים את הנישואין בין מנחה לערבית, או מיד אחר ערבית. (שו”ת הב”ח ק”ט במדינות פולין נהגו לערוך את החופה בין מנחה למעריב. אולם במדינתנו-פונזא עושים את החופה באמצע היום. (”בית מאיר” אהע”ז ב))

היו שהטעימו כי שעה זו עת רצון היא, זו שעת הפגישה של אליעזר ורבקה ושל יצחק והולך לפני רבקה. (”יפה ללב” ד’ ס”ד ח)

מדברי האדמו”ר מסדיגורה עם פרידתו מקהל חסידיו בניו יורק בעת מחלתו הקשה, ניסן תשע”ט. ממש לא יאומן, איך בתוך יסוריו הנוראים, מה שהטריד אותו היה צערם של בני ובנות ישראל המצפים לזיווגם וכאבם של ההורים המייחלים לראות בשמחת בניהם:

’הנני מבקש מכולכם שתקיימו מצוה גדולה ... יש קושי גדול בענין השידוכים ולבי כואב עד מאד מזה. רבים מתחננים על נפשם לישועת בניהם ובנותיהן שהגיעו לפרקם ועדיין לא זכו לזיווגם הראוי והוא קושי נורא, אבקש שתקשיבו היטב לבקשתי: אם יודעים אתם על ידיד או אתם מכירים משפחה שמתקשים בענין שידוכים לצאצאיהם, חוב גדול מוטל עליכם לשבת בכל ערב ולחשוב במשך זמן איך לסייע עבורם במציאת זיווג הגון להציע להם או לדבר עם אחרים שיפעלו עבורם. יהודים יקרים, אינכם משערים עד כמה גדולה המצוה הזאת, אין ערוך לשכרה.’

במשך כל שנות הנהגתו הרבי מסדיגורה, ה”עטרת ישראל” התמסר בפועל ממש בענין השידוכים. טרח בעצמו, הציע שידוכים, הבטיח שישלם מכספו הפרטי למי שיעזור וימצא שידוך לזקוקים. פעמים התקשר: ”שלום, מדבר כאן פרידמן ... ואני רוצה להציע לכם שידוך ...” כמה הרבה לבקש והפעיל אנשים לעסוק בענין. דגש מיוחד שם על נושא זה בקיימו מצות ”והלכת בדרכיו” כפי שאמרו חז”ל שהקב”ה יושב ומזווג זיווגים.

רבים מחסידיו יכולים להעיד איך הרבי פנה אליהם אישית בכל מיני לשונות של בקשה: ”עשה לי טובה, תמצא בבקשה שידוך לפלוני ...” לעיתים אף הוסיף הבטחה ’אני מבטיח עולם הבא למי ...’ קשה לתאר את שמחתו הגדולה עם כל בית שהוקם בשעה טובה, שמחה עצומה. (”המבשר” ואתחן תשפ”א מהרה”ג ר’ מרדכי צלר)